

Ministerie van VROM →

staat voor ruimte, wonen, milieu en rijksgebouwen. Beleid maken, uitvoeren en handhaven.

Nederland is klein. Denk groot.

Gemeentelijk toezicht

Bij nieuwbouw van een kinderopvangvoorziening verstrekt de gemeente een bouwvergunning alleen als aan alle nieuwbouwvoorschriften uit het Bouwbesluit wordt voldaan. Van die bouwvergunning mag vervolgens niet worden afgeweken. De gemeente kan daarnaast ook bestaande gebouwen controleren en toetsen aan de voorschriften uit het Bouwbesluit voor de bestaande bouw. Wanneer een kinderopvangvoorziening niet voldoet aan de bouwvoorschriften, mag de gemeente verlangen dat het pand wordt aangepast. De eigenaar van de voorziening wordt dan aangeschreven om de zaken die niet voldoen aan de voorschriften binnen een bepaalde termijn op te heffen. Blijft de eigenaar in gebreke, dan mag de gemeente zelf tot actie overgaan en de kosten op de eigenaar verhalen.

Voor een gebouw met een kinderopvangvoorziening is in het algemeen een gebruiksvergunning noodzakelijk. De gemeente kan daarvoor voorschriften opnemen in de gemeentelijke bouwverordening. Indien een kinderopvangvoorziening niet aan de voorschriften van het Bouwbesluit voldoet kan de gemeente de gebruiksvergunning weigeren, intrekken of beperkingen aan het gebruik stellen.

Meer informatie

Voor meer specifieke informatie over de voorschriften uit het Bouwbesluit 2003 voor de kinderopvang, kunt u onder meer terecht bij www.waarborgfondskinderopvang.nl. Onder de kopjes 'Kenniscentrum' en 'Wet- en regelgeving' vindt u een uitgebreide uitleg over bijvoorbeeld het subbrandcompartiment en de ventilatienormen.

Meer informatie over het Bouwbesluit vindt u op www.vrom.nl/bouwregelgeving.

Kinderopvang

Specifieke en uniforme eisen verankerd in het Bouwbesluit

Op 1 september 2005 treden naar verwachting de wijzigingen in het Bouwbesluit 2003 in werking. Eén van de belangrijkste veranderingen hierin is de opname van specifieke eisen voor kinderopvangvoorzieningen: kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en instellingen voor buitenschoolse of 24-uursopvang. Voorheen golden voor deze sector dezelfde basiseisen als voor andere gebouwen met een 'bijeenkomstfunctie', zoals kerken of musea. De moderne maatschappij stelt echter hogere eisen aan de veiligheids- en gezondheidsaspecten van kinderopvang. Omdat het Bouwbesluit 2003 (in het vervolg van dit infoblad verkort aangeduid als 'Bouwbesluit') hier niet in voorzag, ontwikkelden veel gemeenten zelf aanvullende eisen. Voor bouwers, maar zeker ook voor de kinderopvang zelf, leverde dit veel onduidelijkheid op. De uniformering van eisen in het Bouwbesluit maakt hieraan een eind. De meest specifieke eisen gelden daarbij voor instellingen voor 24-uursopvang en de opvang van kinderen jonger dan vier jaar, omdat deze kinderen zich, bijvoorbeeld bij brand, nog niet zelf kunnen redden. Voor de overige kinderopvangvoorzieningen gelden in beginsel dezelfde regels als voor onderwijsinstellingen. De voorschriften voor onderwijsgebouwen waarborgen per slot van rekening al voldoende veiligheid voor schoolgaande kinderen. De uniforme regels zijn tot stand gekomen in nauw overleg met onder andere branche-organisaties voor kinderopvang en het Landelijk Netwerk voor de Brandpreventie. In dit informatieblad wordt uitgelegd om welke regels het gaat en voor welke gebieden ze de meeste gevolgen hebben.

Nieuwe gebruiksfunctie

Op grond van de Woningwet moeten aanvragen voor bouwvergunningen voor nieuwbouw worden beoordeeld op de volgende aspecten van het Bouwbesluit: veiligheid, gezondheid, bruikbaarheid en energiezuinigheid. Bij het beoordelen van de toestand van bestaande bouwwerken wordt alleen gekeken naar de eerste drie aspecten, waarbij de eisen voor de bestaande bouw meestal minder zwaar zijn dan die voor nieuwbouw. Bij elk van de aspecten is in het Bouwbesluit een aantal eisen geformuleerd, die zijn afgestemd op het gebruik van het gebouw en de ruimtes daarin. Hiervoor onderscheidt het Bouwbesluit twaalf 'gebruiksfuncties', waarvan de meeste zijn onderverdeeld in 'subgebruiksfuncties'.

Kinderopvangvoorzieningen vielen voorheen onder de alge-

mene 'bijeenkomstfunctie', waardoor de bouwvoorschriften niet specifiek op deze voorzieningen konden worden toegesneden. Om toch de veiligheid en gezondheid in kinderopvangvoorzieningen te waarborgen, stelden gemeenten daarom, doorgaans op initiatief van de plaatselijke brandweer en GGD, eigen aanvullende voorschriften op. Gevolg was dat de regels van gemeente tot gemeente verschillend waren. Bovendien was een dergelijke gang van zaken niet in overeenstemming met de Woningwet, die het gemeenten in feite verbiedt om bij een aanvraag van een bouwvergunning of gebruiksvergunning aanvullende bouwtechnische eisen te stellen.

Het ontbreken van specifieke, uniforme regels voor kinderopvang wordt nu opgelost door in het Bouwbesluit bij de bijeenkomstfunctie een nieuwe subgebruiksfunctie met daarbij behorende voorschriften in te voeren: de 'bijeenkomstfunctie voor kinderopvang'. Hierdoor zijn de bouwtechnische eisen voor kinderopvangvoorzieningen naar verwachting per 1 september 2005 landelijk uniform.

Reikwijdte nieuwe regels

Bij de nieuwe voorschriften in het gewijzigde Bouwbesluit wordt in sommige gevallen een onderscheid gemaakt tussen de verschillende soorten kinderopvangvoorzieningen. Zowel voor instellingen voor de opvang van kinderen jonger dan vier jaar als voor de 24-uursopvang gelden zwaardere brandveiligheidseisen. Dit komt omdat in deze voorzieningen ook wordt geslapen. Ook kunnen kinderen jonger dan vier jaar zich in noodsituaties minder goed zelf redden dan oudere kinderen. Voor instellingen voor buitenschoolse opvang, die zich richten op kinderen in de basisschoolleeftijd, sluiten de nieuwe voorschriften aan op het niveau van de eisen voor de onderwijsfunctie. Daardoor blijft het mogelijk om dit type kinderopvang in een normaal schoolgebouw onder te brengen. De nieuwe voorschriften zijn overigens niet van toepassing voor de oppas aan huis of de gastouder die één of meer kinderen in de eigen woning opvangt of verzorgt.

Het Bouwbesluit maakt onderscheid tussen bouwvoorschriften voor nieuwbouw en bouwvoorschriften voor bestaande bouw. Wil je een nieuw gebouw voor een kinderopvangvoorziening bouwen, dan moet altijd aan de nieuwbouwvoorschriften van het Bouwbesluit worden voldaan.

Nieuwe kinderopvangvoorzieningen in een bestaand pand of kin-

deropvangvoorzieningen die hun pand gaan verbouwen, moeten voor het deel dat ze verbouwen in principe voldoen aan de eisen voor nieuwbouw uit het Bouwbesluit. Gemeenten kunnen op onderdelen wel ontheffing verlenen van deze nieuwbouweisen, bijvoorbeeld als het toepassen van de nieuwbouwvoorschriften technisch onmogelijk is. Voor het deel dat niet wordt verbouwd, blijven de eisen voor de bestaande bouw gelden. Slechts indien de noodzakelijkheid daarvan wordt aangetoond kan de gemeente, te beoordelen per geval, ook voor een gedeelte dat niet wordt verbouwd nieuwbouweisen afdwingen.

Hierna volgt het overzicht met de belangrijkste wijzigingen in het Bouwbesluit voor de kinderopvang. Voor een bestaande of een nieuwe kinderopvang in een bestaand gebouw zijn met name nadere voorschriften opgenomen uit veiligheids- en gezondheidsoverwegingen, bijvoorbeeld bij vloerafscheidingen en luchtverversing. Verder blijven voor de bestaande bouw vooral de basisvoorschriften voor bestaande bijeenkomstfuncties van toepassing.

Voor onderwerpen die niet genoemd zijn (bijvoorbeeld de geluidwering tussen de slaap- en speelruimten in een kinderopvangvoorziening, de toepassing van veiligheidsglas of het zicht naar buiten), zijn in het gewijzigde Bouwbesluit geen specifieke voorschriften voor kinderopvang opgenomen.

Brandveiligheid

In het Bouwbesluit zijn specifieke voorschriften opgenomen voor de brandveiligheid van nieuwe kinderopvangvoorzieningen waar ook geslapen wordt (kinderdagverblijven voor kinderen jonger dan vier jaar en 24-uursopvang). Dit is logisch omdat zeer jonge en slapende kinderen zich zelfstandig minder goed en minder snel kunnen redden dan oudere kinderen. Het Bouwbesluit eist daarom dat elke slaapruiimte in deze voorzieningen in een subbrandcompartiment moet liggen. Slapende kinderen zijn dan extra beschermd als in een andere ruimte van het gebouw, buiten het subbrandcompartiment, brand uitbreekt.

Subbrandcompartimenten zijn enigszins te vergelijken met een soort aparte doos binnen het gebouw waarin men enige tijd beschermd is tegen brand en waaruit men relatief eenvoudig kan vluchten. De beperkte oppervlakte (maximaal 200 m²) en het beperkt aantal toegestane personen in het compartiment (maxi-

maal veertig) maken een snelle evacuatie mogelijk. Dit betekent dat er in één subbrandcompartiment ten hoogste twee groepen van zestien kinderen met begeleiding zijn toegestaan. Bij een groter oppervlak of meer dan veertig personen zal de instelling over meer dan één subbrandcompartiment moeten beschikken.

De aanvrager van de bouwvergunning is in beginsel vrij om zelf te bepalen welke ruimten van de kinderopvang samen in één subbrandcompartiment liggen. Zo kunnen ze bijvoorbeeld een groepsruimte met bijbehorende slaap- en sanitaire ruimten tot één subbrandcompartiment worden benoemd. Ook twee groepsruimten samen kunnen dat zijn, mits de totale oppervlakte niet groter is dan 200 m². De twee groepsruimten hoeven dan niet onderling te worden gescheiden door een brandwerende deur. Binnen één subbrandcompartiment is ook een schuifwand toegestaan.

Voor kinderdagverblijven in de bestaande bouw zijn vooral de basisvoorschriften voor de bestaande bijeenkomstfunctie van toepassing. Er gelden geen zwaardere eisen voor de brandveiligheid. Dit zou immers onevenredige beperkingen stellen aan het kunnen vestigen van kinderopvangvoorzieningen in bestaande gebouwen. Dit betekent niet dat het brandveiligheidsniveau daarmee onvoldoende gewaarborgd zou zijn. Samen met de gebruiksvoorschriften uit de gemeentelijke bouwverordening zorgen deze bouwkundige voorschriften voor een voldoende bescherming bij brand. Indien de noodzakelijkheid daartoe is aangetoond, kan de gemeente bovendien een bestaande kinderopvang aanschrijven om aan bepaalde nieuwbouweisen te voldoen. Dit moet echter van geval tot geval worden bekeken.

Op het gebied van brandveiligheid stelt het Bouwbesluit verder nog als eis dat in alle nieuwe kinderopvangvoorzieningen (dus ook bij buitenschoolse opvang en peuterspeelzalen) altijd een brandslanghaspel aanwezig is.

Ventilatie

De eisen die het Bouwbesluit stelde aan de ventilatie van gebouwen met een bijeenkomstfunctie, schoten tekort voor voorzieningen waar kinderen gedurende een groot aantal uren per dag verblijven. Daarom is nu in het Bouwbesluit vastgelegd dat de eisen aan de ventilatiecapaciteit van kinderopvangvoorzieningen

in grote lijnen overeenkomen met die van schoolgebouwen. In kinderdagverblijven en instellingen voor 24-uursopvang (waar ook door kinderen wordt geslapen), stelt het gewijzigde Bouwbesluit bovendien een 'spuivoorziening' verplicht. Dit is een voorziening waarmee in korte tijd veel lucht kan worden ververst, bedoeld om geuroverlast (door bijvoorbeeld vieze luiers) tegen te gaan. Aan de eis van een spuivoorziening wordt al snel voldaan als het mogelijk is een raam en deur tegenover elkaar open te zetten.

De eisen aan de ventilatie en de spuivoorziening gelden niet alleen voor nieuwe kinderopvang, maar ook voor bestaande kinderopvangvoorzieningen. Ze zijn van toepassing op alle ruimten, dus niet alleen op de slaapruiimte(n).

Daglicht

Het Bouwbesluit stelt voor bijeenkomstfuncties in het algemeen geen eisen aan daglichttoetreding. Een logische keuze, want in musea, sporthallen of schouwburgzalen zijn ramen niet nodig of soms zelfs ongewenst. Omdat daglicht in een activiteitenruimte van een kinderopvangvoorziening zonder meer wel wenselijk is, is aan de nieuwe 'bijeenkomstfunctie voor kinderopvang' een daglichtbepaling toegekend. Deze houdt in dat in ruimten die bestemd zijn voor spelactiviteiten (dus niet in slaapruijnten of sanitaire ruimten) daglicht moet kunnen binnenvallen. Voor zowel nieuwe als bestaande kinderopvangvoorzieningen gelden dan dezelfde eisen als voor het basisonderwijs.

Het gestelde minimum komt veelal overeen met de huidige praktijk: in speelruimten zullen over het algemeen meer ramen zitten. Ook als een deel van de speelruimte zou worden afgeschermd, voor bijvoorbeeld een toneel- of huttenkamer, zal het aantal ramen voldoende zijn.

Veiligheid bij hoogteverschillen

Het Bouwbesluit bepaalt voor alle gebruiksfuncties dat men niet zomaar van de rand van een vloer naar beneden zou mogen kunnen vallen. Bij een hoogteverschil van meer dan 1 meter moet in geval van nieuwbouw een hekwerk of borstwering (de officiële term is 'vloerafscheiding') worden gemaakt. Als dit bij een nieuwbouw kinderopvangvoorziening voor kinderen jonger dan 4 jaar gebeurt door een hek, mogen in de onderste 0,7 m,

tussen de spijlen geen openingen zitten breder dan 10 cm (door openingen mag geen bal met een diameter van 10 cm kunnen passeren). Ook mag het hek dan tussen een hoogte van 20 en 70 cm geen opstapmogelijkheid hebben. Dit voorkomt dat kinderen over het hek kunnen klauteren. Deze eisen gelden ook voor hekken langs een trap of hellingbaan en golden reeds voor een woning. Voor een kinderopvangvoorziening voor kinderen vanaf 4 jaar zijn de afmetingen van de vloerafscheiding afgestemd op die van een schoolgebouw.

Voor bestaande kinderopvang en opvang in bestaande bouw is slechts één voorschrift aangepast. Voor de afstand tussen de spijlen geldt nu bij de opvang van kinderen jonger dan vier jaar een maximum van 10 cm. Deze eis is daarmee gelijkgesteld aan de nieuwbouweis.

Grootte van verblijfsruimten

Volgens het Bouwbesluit moet een verblijfsruimte van een bijeenkomstfunctie bij nieuwbouw minstens 10 m² groot zijn. Deze richtlijn is voor een kinderopvangvoorziening te streng. Voor het overdag laten slapen van baby's worden in de praktijk vaak kleinere ruimtes gebruikt. In het gewijzigde Bouwbesluit is daarom de minimale omvang van een slaapruijnt in een kinderopvangvoorziening bepaald op 5 m² bij nieuwbouw en 4 m² in een bestaande kinderopvangvoorziening.

Toiletruimten

Het Bouwbesluit bevat een aantal bepalingen over toiletruimten die voor kinderopvangvoorzieningen niet praktisch zijn. Deze bepalingen worden daarom, specifiek voor kinderopvang, aangepast. Zo hoeft een toiletruimte voor de kinderen geen deur te hebben, zodat men makkelijk toezicht kan houden. Uit overwegingen van privacy moet voor het personeel tenminste één toilet wel kunnen worden afgesloten.

Volgens het gewijzigde Bouwbesluit moet een kinderopvangvoorziening bovendien beschikken over minimaal twee toiletruimten. Afhankelijk van de gebruiksoppervlakte en het aantal aanwezigen kunnen bij nieuwbouw méér toiletruimten nodig zijn. Grofweg kan worden uitgegaan van één toiletruimte op twintig personen. De eis van mogelijke extra toiletruimten geldt niet in de bestaande bouw. Hier geldt een standaard-minimum van twee.